

2016. szeptember 25-én, vasárnap, délelőtt 9.30 órakor a Rákoskeresztúri temetőnkben (Budapest X., Kozma u. 6.) a mártíremlékműnél, utána az ismeretlen munkaszolgálatos emlékművénél gyászmemorialis emlékezést tartunk mártírhalált halt drága hittestvéreink emlékére.

A kegyeletes ünnepségen Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány kuratóriumának elnöke köszönti az emlékező közösséget.

Az emlékbeszédet Radnóti Zoltán rabbi tartja.

A kántori funkciót Nógrádi Gergely kántor látja el.

A megemlékezésre tisztelettel meghívjuk hittestvéreinket, és megjelenésükre számítunk.

Budapesti Zsidó Hitközség Chevra Osztálya

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Mazsihisz-hittankönyv gyerekeknek

Új, modern, 21. századi megjelenésű hittankönyvet adott ki a Mazsihisz. A nyolckötetes sorozat első darabjának bemutatását az egyik szerző, Róna Tamás rabbi, Horányi Gábor, a Lauder Zsidó Közösségi Iskola főigazgatója, Heisler András, a Mazsihisz elnöke, valamint Soltész Miklós, az EMMI államtitkára tartotta a Lauder-iskola épületében.

Horányi Gábor iskolaigazgató kifejtette, mennyire fontos, hogy a bemutatónak a Lauder ad otthont. Hozzátette: ez a könyv olyan, mint egy terített asztal, ugyanis a zsidóság sokféle értelmezését, megközelítését próbálja egyszerre szolgálni.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke azt mondta, hogy a helyszínválasztással a változó világra való nyitottságukat kívánták jelezni, amit a szervezet stratégiája szerint képviselnek.

Szavai szerint nagyon szeretnék, ha a tankönyvek eljutnának a zsidó iskolákba. Örömmel vennék és előnyös lenne, ha a magyarországi általános iskolák könyvtáraiba is kerülne legalább egy-egy kötet – mondta Heisler András. Különösen fontos – emelte ki az elnök –, hogy végre valami pozitívról lehet beszámolni, nem rasszizmusról, nem antiszemitizmusról kell beszélni, hanem a közös értékekről, együttműködésről, a közös akaratról, amelynek a keretében az EMMI rendkívüli módon támogatta a hittankönyv megjelentetését. Már az első pillanatban sikerült az ügynek megnyerni Soltész Miklós államtitkárt.

Megjegyezte azt is, hogy a nem formális hittanoktatásban részt vevők számára a Mazsihisz segítséget fog nyújtani a beszerzéshez, valamint kérdésre felelve fontosnak tartotta leszögezni, hogy a hittankönyvsorozat első kötete az alsó tagozatos zsidó hittanok számára ingyenesen elérhető, és hamarosan kereskedelmi forgalomban is kapható lesz.

A tárca 7,5 millió forinttal támogatta a kiadvány megjelentetését – közölte Soltész Miklós, hozzátéve, hogy a könyvvel most 670–680, zsidó felekezeti iskolába járó elsős ismerkedhet majd meg.

Az államtitkár szövegét arról is, hogy Magyarországon több mint 200 ezer gyerek jár az országban felekezeti iskolákba.

„Több mint huszonöt évvel ezelőtt nem gondoltuk volna, hogy mekkora jelentősége lesz általában az egyházi oktatásnak. Mennyire fontos lesz társadalmainkban, itt, Európában, hogy végre visszataláljunk azokhoz a közös gyökerekhez, amelyek a zsidó és a keresztény nevelésben, vallásban és hitben benne vannak” – fogalmazott Soltész Miklós. Kiemelte az államtitkár azt is, hogy nagyon sok közösségi ház, intézmény felújításában is köz-

reműködött a kormány, amelyek az identitás erősítését segítik.

A hittankönyv egyik szerzője, Róna Tamás rabbi elmondta, hogy 120 oldalon több mint 2000 illusztrációval és több mint száz feladattal egy olyan tankönyvet igyekeztek létrehozni, amely megfelel a hittanoktatás feltételeinek, és lehetőséget biztosít mindenkinek – zsidóként vagy nem zsidóként – a zsidósággal megismerkedni.

Közölte, a bemutatott könyvet egy nyolcrészes sorozat első kötetének szánták, és már a második is elkészült. Reményeik szerint az általános iskola nyolc évfolyamára egy teljes láncolata születik majd meg az oktatási anyagnak – mondta Róna Tamás.

A Sálom! Zsidó hittankönyv I. címet viselő kiadvány szerzője Róna Tamás mellett Nógrádi Gergely író, kántor.

Breuer Péter

„Jövőre veletek Újpesten!”

Sokéves hagyomány, hogy az Újpesti Városnapok keretében – a helyi önkormányzat, a Mazsihisz, a BZSH, az ORZSE, a Nemzeti Kulturális Alap, valamint a Gabbiano Print Kft. támogatásával – kántorkoncertet rendeznek a Berzeviczy utcai zsinagógában. Idén is Szerdóc Ervin, az Újpest-Rákospalota templomkörzet rabbija fogadta az érdeklődő közönséget, majd az est házigazdájaként zenetörténeti és a felcsendülő művekhez kapcsolódó történelmi, tórai magyarázatokkal fűszerezve vezette a műsort.

A koncert különlegessége az volt, hogy a tradicionális és az ismert zsidó dallamok mellett az operairodalom néhány népszerű áriája is felcsendült a MÁV Szimfonikusok kíséretében. A zenekar dirigensként ezen az estén mutatkozott be a közönségnek Dobszay Péter ifjú karmester, aki mindvégig empátiákkal vezényelte a nemzetközi hírű együttest és a szólistákat. A meglepetések sorába tartozott Lakatos György (Mr. Goldenhand) közreműködése. A Floridában élő muzikus virtuóz spanyolgitár-játéka még hangulatosabbá tette a szefárd dalok megszólalását. A koncert műsorának összeállítását és az előadás megszervezését – a korábbi évekhez hasonlóan – Székelyhidi Hajnal operaénekes, az

ORZSE kántor szakának adjunktusa vállalta magára, akit a különleges élmény megteremtéséért a hallgatóság az est végén külön vastappsal ünnepelt.

A hangverseny Verdi Nabucco című operájának nyitányával kezdődött, majd Fekete László, a Dohány utcai zsinagóga főkántora Zakariás

(Fotó: Szentgyörgyi Ákos)

imáját adta elő az operából. Ezután Székelyhidi Hajnal Desdemona Mia madre aveva kezdetű áriáját énekelte az Otellóból. Végül Budai Miklós, a Páva utcai zsinagóga kántora Mozart Varázsfuvolájából Sarastro áriájával zárta az operablokkot. Ezt követően igazi örökzöldek következtek, Raab Gábor kántor Beniamino Gigli egyik slágerét énekelte Non ti scordar di me címmel, majd az O sole mio hangzott el Zucker Immánuel előadásában. Végül – némileg Pavarottira utalva, piros sállal a nyakában – Nógrádi Gergely a Granadával varázsolta el a hallgatóságot. A szünet után jiddis, zsidó és izraeli dallamokat élvezhetett a közönség. A műsor hivatalos zárószámát (Im eskachech Jerusálajim) és a ráadást (Osze sálom) közösen adták elő a koncert közreműködői, és az alkalmi „kamarakórusba” beállt Szerdóc Ervin rabbi is.

A telt házas hangverseny közönsége örömmel fogadta a műsorvezető jókívánóságát, amely így hangzott: „Jövőre veletek Újpesten!”

Rojkó A.

Körzeti kitekintő

Debrecen

Évek óta hagyomány, hogy közösségi pihenést szervezünk hitközségünk tagjainak a Mazsók badacsonytomaji üdülőjében. Idén sem történt ez másként. Augusztus közepén törával, imakönyvekkel és egy hétre elegendő kóser élelmiszerral, alapanyaggal felszerelve, útra kelünk. Éjszakai indulásunknak köszönhetően korán reggel érkezünk a Balatonhoz. A már jól ismert környezetben hamar elfoglaltuk, belaktuk szállásunkat.

Az ott töltött egy hét alatt a vízparti kikapcsolódás, az úszás, a beszél-

Kedves barátaim, azokat, akik nem voltak még velünk ebben a csodálatos üdülőben, jövőre várjuk szeretettel.

Hidasi Kati, a Nőegylet elnöke

Réti Béla bácsi emlékére

Nehéz leírni, hogy már nincs közöttünk Réti Béla bácsi, Borech ben Mordche. 92 éves korában elhunyt hittestvérünket augusztusban helyeztük ortodox szertartás szerint örök nyugalomra a testvére mellé a Monostorpályi úti temetőben. *Árje Kesztenbaum* az ortodoxia, *dr. Bárd Tibor* a család nevében búcsúzott a cádiától. Igazi cádik volt, ez a megtisztelő cím kijárt neki.

Báruch dáján hámet!
Nyugodjon békében a Gán Édenben!

k.g.

Szolnok

Az Ékev hetiszakaszát követő vasárnapon köszöntötték tisztelői *Berman Dávidot*, a hitközség elnökét, a Mazsihisz Választási és Jelölőbizottságának tagját 70. születésnapja alkalmából.

A nagyteremben rendezett ünnepségen többek között részt vett *Csilag Barnabás* karcagi, *Feldmájer Sándor* nagyköri és *Raab András* kiskunhalasi elnök is.

Feldmájer Péter, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnöke átadta az Izraelben tartózkodó *prof. dr. Grósz Andor* kecskeméti elnök üdvözlését, majd köszöntőjében kiemelte, hogy az ünnepelt egész életét a családjáért való aggodás határozta meg, valamint a ragaszkodás a munkához és a hithez. Életének elmúlt évtizedeiben szinte minden energiáját a szolnoki zsidó élet fenntartására és fejlesztésére fordította.

Fáradhatatlan aktivitással szervezi a különböző programokat, nélküle nem valósulhatott volna meg sok olyan esemény, amely méltán került a városi újságok címlapjára. Különösen fontos szerepet játszott a helyi zsidóság életét és tragédiáját bemutató oktatási programok megvalósításában.

Elhangzott az is, hogy egyrészt szomorúság tölti el mindenki szívét, hogy szeretett fia, unokái nem lehetnek itt ezen a jeles napon, de ezt enyhíti, hogy ők Izraelben találtak új otthonot.

Feldmájer Péter külön kiemelte azt a rajongó szeretetet, amellyel az ünnepelt hú felesége, *Eta* segíti férjét felelősségteljes feladata megvalósításában.

Ezt követően átadta át a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának ajándékát, hangsúlyozva, hogy egy zsidó ember számára a legfőbb iránymutató egész életében a tóra, de ahhoz, hogy a tórát olvasni tudjunk, szükséges egy mutató, amely vezet bennünket a sorok között. Ezért az elnök 70. születésnapjára egy több mint 100 éves, ezüstből készült, gyönyörű jádot kapott, amelyet megilletődve vett át.

Az ünnepelt *Róna Tamás* rabbi áldotta meg, aki Röe hetiszakaszából idézett, s az ősi rabbinikus áldás szavaival kívánta, hogy adjon neki az Örökkévaló hosszú életet és boldogságot.

Berman Dávid meghatottan köszöntötte a jelenlévőket, majd felidézte azokat a nehéz időköt, amikor fiatal korában, az ateista uralom éve alatt, a régi Szovjetunióban próbálta megtartani ő és családja a zsidóságot.

Berman Eta főúri ebédén látta vendégül a megjelenteket e kiemelkedő alkalomból.

getések a családi eseményekről, a közös főzés, olvasás a medence partján mind-mind hozzájárultak gondtalan kikapcsolódásunkhoz. Különleges színtelje volt idei nyaralásunknak a gyermekek vidám játéka, boldogságuk, önfeledt kacagásuk, a három generáció együttléte.

Egy borongós napon felfedeztük a környék látványait. Kis csapatunk ellátogatott a badacsonyi Rózsakő Fesztiválra, ahol neves művészek előadásaiból kaptunk ízelítőt. A táncstudását mindenki kipróbálhatta, aki a retró hajódiszkóban velünk tartott. Igazán lenyűgözött bennünket, hogy a tűzijátékot a fedélzetről nézhetjük.

Fittségünket *Udvarhelyi Judit* tartotta kézben: „Kettlebell az alapoktól”. Lelkesedésünket mutatja, hogy izomlázunk ellenére másnap is megpróbáltuk. Többen megígérték, hogy Debrecenben is folytatják a megkezdett edzést, várjuk őket is szeretettel.

A péntek esti imát követően közös szombatfogadást tartottunk. A szombat délelőtti imádkozás az izraeli szajfer, *Farnadi Jerusálemi Márk* lejnolásával zajlott, aki egész héten vendégünk volt, kedves családjával együtt. Örömmel fokozta, hogy több, a környéken tartózkodó hittestvérünk is csatlakozott hozzánk, s így igazi nemzetközi minjában volt részünk, amelynek tagjai Jeruzsálem, Debrecen, Budapest és Párizs városát képviselték. Megható és felemelő érzés volt mindannyiunk számára ezen a szombaton részt venni, mely otlétünk igazi megkoronázása volt.

A kellemesen töltött idő nagyon hamar elszállt, emiatt kissé szomorúan, de azzal az ígérettel tértünk haza Badacsonytomajból, hogy jövőre ismét birtokba vesszük ezt a különleges helyet.

Szeretném megköszönni Eszterkének, aki az ellátásunkról gondoskodott, mindazt a sok finomságot, amit olyan nagy szeretettel süttött, főzött nekünk.

1994-ben költözött a Szabolcs megyei Rohodról Debrecenbe, hogy teljes értékű zsidó életet éljen. Mindene volt a zsinagóga, reggel és este nem tudtuk nélküle elképzelni az imádkozást. Élete utolsó napjait gyalog jött a minjához szombaton, pedig nem volt könnyű megromlott és legyengült egészségi állapotában. Többször kísértem a zsinagógába. Ilyenkor mesélt gyerekkoráról, a chéderben, a jesivában töltött évekről, a szülői házban lévő bét hámidrásról, a mikvéről. Nem akármilyen alapokkal indult, de élete végéig tanult. A tórát szinte kívülről ismerte. Aki egyszer megjelent a zsinagógában, annak nem fejtette el a zsidó nevét.

Az ablaknál lévő helye sajnos üres, most már hiába várjuk. A zsinagógába érkező idegenek egyből hozzá tartottak, tisztelték. Azt különösen élvezte, ha valakivel jiddisül tudott beszélni. Akit kellett, imakönyvvel látott el. Komolyan vette az imádkozást, fegyelmet tartott a bét hámidrásban.

A hitközség támaszkodhatott rá mint előljáróra, mint rabbihelyettesre, mint gábéra. Nem volt olyan vallási kérdés, amire ne tudott volna válaszolni. Erdemeit sokáig lehetne sorolni, nem tudjuk pótolni személyét.

Vallásos élete, a zsinagógához való ragaszkodása példa lehet számunkra.

Szolnok

Egy „rendes” férfiú

2007-ben robbant be a köztudatba, hogy előkerültek a náci rezsim egyik legbefolyásosabb vezetőjének, a Hitler legszűkebb körű bizalmasai közé számító *Heinrich Himmler*nek elveszettnek hitt naplói, szolgálati naplója, családi fényképei, feleségének írt levelei, jegyzetei, a felesége háztartási könyvei, az asszony nemzetiszocialista pártigazolványa.

A levelek nem tartalmaznak látványos újdonságokat, de fontos szempon-
tokkal egészítik ki a *Heinrich Himmler*ről kialakult képet.

Himmler az emberiség történelmében páratlan kegyetlenségű büntettnak, a holokausztnak – közel 6 millió ember meggyilkolásának – erkölcsi gatlások nélküli megszervezője, a *Waffen-SS*, a *Gestapo* és a rendőrség birodalmi főnöke volt.

A náci hierarchia második helyén állt.

A háború végén két amerikai GI – azaz katona – Himmlernek a Tegernsee partján álló gmundi villájában, a páncélszekrényben rábukkant az „*SS birodalmi vezetőjének*” fontos dokumentumaira, és háborús szuvenírként épp lecsaptak a hírhedt náci vezér irataira, amikor belépett a házba egy amerikai hírszerzőtisz, aki hallott már a Himmler-villának e kincséről. A szövetségesek parancsnoka, *D. D. Eisenhower* rendelkezése értelmében gyűjteni kellett azokat a bizonyítékokat, amelyeket a nemzetiszocialista rendszer vezetése ellen a háború utáni bíróság előtti felelősségre vonás során bizonyítékként fel lehet használni.

A hírszerzőtisz megpróbálta rábeszélni a két katonát az iratok átadására, vagy ha másként nem hajlandók átengedni neki e fontos dokumentumokat, hát akkor megvénne tőlük – javasolta. De csak az egyiküket tudta meggyőzni: a katona hat teleírt noteszt – *Heinrich Himmler* 1914-től 1924-ig vezetett naplóját és szolgálati naplóját – adta át neki. A tiszt megállapította, hogy ezek a papírok semmi olyan információt nem tartalmaznak, ami a jövődő bírósági tárgyalásokon bizonyítékként szolgálhatna a náci vezér ellen. A másik katonára által elvitt dokumentumok útjáról semmit sem tudunk. Az ő háborús szuvenírje Himmler feleségének, *Marga Himmler*nek néhány naplója, náci párttagkönyve, *Gudrun* nevű leányuk csecsemőkori fényképalbuma, egy kézzel írott szakácskönyv, háztartási naplók, családi fényképek és Himmler 1927–1933 és 1939–1945 között feleségéhez írt leveleinek fotónegatívja volt. A levelek egy izraeli férfi tulajdonába kerültek, aki kicsit zavarosan magyarázta a hozzájutást, hol egy belga bolhapiaci árust, hol egy magas rangú funkcionáriust említve eladónak. A „*Himmler-relikviák*” valamiféle kultikus érzést kelthettek benne. Talán a győzelmet a gonosz felett? Évtizedekig az ágya alatt tartott Himmler-levelek fölött aludt, és sokáig nem volt hajlandó megválni tőlük. De amikor elmúlt 90 éves, végül beadta a derekát, és megfogadva fia tanácsát, eladta a Himmler-dokumentumokat egy holokausztzűlézőnek, akinek a lánya dokumentumfilmeket rendezett. 2014-ben, a Berlinálén mutatata be a Himmler-levelekből „*A rendes férfiú*” címmel összeállított, nagy sikert arató filmet.

Himmlernek a feleségéhez írt hétszáz levele az első pillantásra banális dolgok körül forog. De itt mégsem banalitásokról van szó! Ezek a levelek sokat mondanak a tömeggyilkossá váló, önigazoló bürokrata gondolatvilágáról. Himmler a kezdetektől fogva olyan morális tekintélynek érezte magát, aki dönthet és döntenie kell arról, hogy mit kell tenni és kit kell megbüntetni.

Ezek az írások bepillantást engednek a tömeggyilkos mindennapjaiba és gondolkozásmódjába. A levelekből csak úgy süvít Himmler jeges hidegsége és vak megállottsága. Az erőszak és a keménység igénye. A családja jóléért odaadóan tevékenykedő apa és a kegyetlen tömeggyilkos egy és ugyanaz a személy!

Megdöbben az olvasó, amikor egy megszokott munkanap végeztével, utolsó tennivalóként, esti programját így összegzi Himmler: „*Masszázs. Felhívni Gudrunt. Aláírni tíz halálos ítéletet.*”

Feleségének, *Margának* írt levelei alapján a kutatók megállapították, hogy azokból világosan kirajzolódik *Heinrich Himmler* korai radikalizálódása. Himmler már a húszas években Hitler-gyűléseket szervezett, tömegrendezvényeken számtalan beszédet mondott. Már ekkor szoros kapcsolat fűzte Hitlerhez. Ebben az időszakban *Margának* írt levelei megdöntik a sokáig érvényes hamis vélekedést, hogy *Heinrich Himmler* 1933-ig csak jelentéktelen pártfunkcionárius volt.

A levelekből kiderül, hogy mennyire egyetértett jövődő feleségével együtt a weimari demokrácia elutasításával, mennyire erős volt mindkettőjükben a zsidógyűlölet és az emberek megvetése.

A „*rendesen megcsinálni*” jelszó volt Himmler mottója, és ez volt számára a legfontosabb – fejtí ki a náci vezérről forgatott film rendezője, *Vanessa Lapas*. – *Katonáinak* azt prédikálta, hogy rendesen beszéljenek, egyenek, viselkedjenek. És kereste az utat, hogyan lehet „*rendesen*” ölni – fűzi még hozzá. – Az a perverz az egészben, hogy a „*rendesség*” problémája Himmler számára csupán csak az emberek megölésének módja, nem maga a gyilkosság volt – vonja le a következtetést *Lapas*.

Bár ezek a dokumentumok nem változtatják meg a náci rémuralom összképét, de élesítik és bővítik az *SS*-vezér portréját.

Benyó Marianna

Felhasznált irodalom:

www.welt.de/himmler

Kate Samuelson
Extracts published from *Heinrich Himmler's* gruesome diaries
time.com/4434721/heinrich-himmler-diaries-holocaust

www.welt.de/himmler/
Die Handschrift des Massenmörders
2016. aug. 13.

Kerstin Krupp
Gettos als „Reiseziele”
H. Himmler Tagebucher
Frankfurter Rundschau
29. Január 2014

www.welt.de

Verschollene Briefe Heinrich Himmlers
aufgetaucht Internet, ohne Jahreszahl
2016. VIII. 11.

Wie aus dem „Buchhaltertyp” der Führer der SS wurde
https://de.wikipedia.org/wiki/Reichsführer_SS

Sven Felix Kellerhof
Warum H. Himmlers Kalender wichtig sind
www.welt.de/geschichte/article157429768/Warum-Heinrich-Himmlers-Kalender-wichtig-sind.html

FRÖLICH RÓBERT ORSZÁGOS FŐRABBI

Mikor mondhat egy nő kádist?

Napvilágot látott *Radnóti Zoltán* rabbi tollából (FB) egy rabbinikus írás, mely kimondatlanul bár, de engedélyezi a nők kádismondását a zsinagógában.

Jelen írásunkban erre kívánunk reflektálni.

Előrebocsátjuk: véleményünk szerint a nők szerepe a zsidó életben fontos, megkérdőjelezhetetlen. Legszenyebb ünnepeinket az ő gyertyájuk köszönti. Ők a letéteményesei a családi élet tisztaságának, a kóser otthonnak. A zsidó élet legtöbb színterén egyenrangúak a férfiakkal. Egyetlen olyan területe van a zsidó életnek, melyben nincsenek azonos szerepek: a zsinagóga, a rituálé. Itt az aktív szerep a férfiaké.

Most tisztáznunk kell, mi is a kádista. A választ mindenki ismeri: a halottakért mondandó ima, a gyászoló fohásza. Több fajtája is létezik, mi most a gyászoló kádisával foglalkozunk, mely kádista néven ismeretes. Eredete a messzi múltba vész. Nincs közvetlen kapcsolata a gyással. Isten nevének szentelése. Tartalmaz egy Ezékiel próféta által származó idézet-parafrazist, s a tanulmány idejében ezzel fejezték be az i. tiszteletet. Később csupán a nagy tudósok halála utáni gyászleírásakor hangzott el, azonban hogy ne szégyenítsenek meg másokat, egy idő után már minden temetés után elmondták.

Ma askenázi körökben a zsinagógai életben naponta többször mondják el – a liturgia megfelelő pontjain – a szülő gyászoló, akár egyszerre többben is, a gyászév első tizenegy hónapjában. A hitves utáni gyász kötelező kádismondása egy hónapig tart. Van azonban olyan, főleg szefárd szokás, mely szerint egyszerre csak egy gyászoló mondja el a liturgiái helyeken.

A magyarországi hagyományörző, vallásos közösségekben nők nem mondhatnak kádist. Nézzük meg, miért és hogyan indokolja a háláchá e szokást.

Kiindulópontunk a Sulchán Aruch megfelelő passzusa. Az Orách Chájim traktátus 55. fejezet 1. paragrafusában áll: Kádista mondandó. De nem mondják akkor, ha nincs jelen tíz férfi... és nem mondandó Keduát és Borchut sem.

Erre a törvényre hivatkozik Rabbi Jichák Jákov Weiss a Minchát Jichák c. responsuma 4. kötet 30. fejezetében: Már így rendelkezett a Sulchán Aruch (ibid.), hogy nem mondják (a kádista), ha nincs jelen tíz férfi, és a nők nem számíthatnak bele a tízbe.

Rabbi Jáir Chájim Bachrach a Chávot Jáir c. munkája 222. fejezetében leír egy amszterdami esetet: Egy elhunyt csak lánya volt, és a helyi vallási vezetés nem emelt kifogást, hogy a házában való töratanulás után a lánya kádista mondjon.

Azonban hozzászól: Igaz ugyan, hogy a nők is kötelezettek Isten nevének megszentelésére... de mindenestre nem helyeselhető ez a gyakorlat, mivel gyengíti a zsidó szokásokat, s ezáltal a tórát is, mert a végén mindenki magának emel majd oltárt. (Azaz a maga szája íze szerint értelmezi majd a szabályokat.)

Ebből az írásból több következtetést is levonhatunk.

Már a 17. században is az volt a kialakult szokás, hogy csak a férfiak mondhatják kádista.

Új gyakorlatnak a lányok otthonukban történő kádismondását nevezi.

A lánynak NEM a templomban, hanem a saját otthonában engedélyezték a kádista mondását.

A szokásokra való hivatkozás igen erős érv a zsidó jogrendszerben. Noha nincsenek kőbe vésve, de a tradíciót nehezen változtatják meg, főleg ha az évszázadokon keresztül fennállott. Ha el is fogadjuk, hogy van megváltoztatható szokás, akkor is itt áll Moshe Feinsteinnek az Igrót Moshe c. munkája, az Even Háezer 4. kötet 100. fejezete, melyben valószínűleg mondta: A szigorító szokás több is, mint a törvény.

Rabbi Mesullám a Rath Kol Móvászér c. műve 1. kötet 18. fejezetében írja: Minden tiltó szokás, melyet magukra vesznek egy adott he-

lyen, kerítés a tórának. S ha a bölcsek által felvetett vitás kérdésekben a tiltás szerint viselkednek, akkor e tilalmat mindenkinek be kell tartania az adott helyen, akár odaválsói, akár csak odaköltözött. Ez a törvény szerint van így.

Rabbi BenCion Méir Cháj Uziel, Izrael egykori szefárd főrabbi így írt a szokásról (a pontos helyet ld. lentebb), mely szerint lányok nem mondhatnak kádista: Nem szabad megváltoztatni azt a szokást, hogy a lányok nem mondhatnak kádista.

Miért mondhattak a fenti lányok otthonukban kádista?

Rabbi Jákov Reischer a Svut Jákov c. responsuma 2. kötet 93. fejezetében egy, a fentiekhez hasonló esetet ír le. Itt is egy leány mond kádista az otthonában, minjén jelenlétében. Noha az otthoni kádismondást engedélyezi, ex cathedra kijelenti: A templomban természetesen egyáltalán nem mondhat kádista.

A Chávot Jáir és a Svut Jákov között ellentmondás feszül. Egyik megtiltja, a másik engedélyezi a lányok otthonukban való kádismondását. (NB. a Svut Jákov az egyetlen klasszikus responsum, mely erre engedélyt ad.)

Rabbi Eliezer Jehuda Waldenberg a

Cic Eliezer responsum 14. fejezet 7. paragrafusában idézi a Béer Hétvetet e tárgyában. Többek között ezt írja, és megválaszolja a feltett kérdést: A Béer Hétvet Orách Chájim 132. fejezet 105. paragrafusában kifejti, hogy a templomban egyáltalán nem mondhat kádista, de ha az otthonában akarnak neki minjén szervezni, rajtuk áll.

Azaz: Az egyén mint individuum az otthonában azt tesz, amit akar, hiszen nincs felette senkinek joghatósága. Azonban a rítus mintegy hivatalos helyén, a zsinagógában, érvényre kell jutni a régi szokások és rendeletek által megerősített szabályokat.

Látjuk, hogy a korai decisoroktól a modern korig ível a nők templomi kádismondásának tilalma. Mi lehet e tilalom oka?

Már idéztük a Minchát Jichák megfelelő indoklását. A már szintén említett Rabbi BenCion Méir Cháj Uziel Mispáté Uziel c. műve 3. kötet 13. fejezetében írja (innen származik a fentebbi idézet is): Megíratott: „És szenteltessem meg Izrael fiait között.” Innen tanulják ki bölcseink, hogy a szent dolgokhoz tíz ember kell... és ez az oka, hogy a kádista a fiúk mondják... mert ők számíthatnak be a tízbe, és nem a lányok. Ezért nem mondhatnak kádista a lányok a közösségben.

NAGY-BRITANNIA

Egymás vallását egymás iskoláiban?

Ephraim Mirvis, Nagy-Britannia főrabbija azt javasolja a zsidó iskolák-nak, vegyék fel a tantervükbe az iszlám vallást is, hogy a zsidó gyerekek jobban megismerjék muszlim társaikat, és ezáltal erősítsék a közösségek közötti párbeszédet. A főrabbi ötletét sokan támogatják, egyes rabbi szerint azonban inkább az iszlám iskolákban kellene a zsidó vallást tanítani.

Ephraim Mirvis, Nagy-Britannia főrabbija arra hívta fel a zsidó oktatási intézmények figyelmét, hogy érdemes lenne felvenniük a tantervbe az iszlám vallás tanítását, hogy meg tudjanak felelni a kormány új oktatási irányelveinek. A brit főrabbi korábban teljes mértékben elutasította, hogy az iskolákban más vallást is oktassanak a diákoknak.

Mirvis szerint most mégis fontos lett, hogy a zsidó gyerekek jobban megismerjék az iszlám vallást, és ezáltal erősítsék a kapcsolatot a helyi muszlim közösségekkel. Az iszlám vallás oktatása azért is lenne lényeges, mert ez egy igen széles körben tárgyalt téma, azonban gyakran értelmezik félre a közbeszédben.

A brit reformközösségben máris üdvözölték a főrabbi irányutatását, szerintük ugyanis remek ötlet, és időszerű az iszlám tanítása a zsidó iskolákban. „Sokkal erősebbek vagyunk mint vallási csoport és mint közösség akkor, ha jobban megismerjük egymást a társadalmunkon belül” – mondta a Jerusalem Postnak Laura Janner-Klausner, a reformirányzat vezető rabbi.

Marc Schneier rabbi, aki egy New York-i muszlim-zsidó párbeszédközpont alapítója, szintén pozitívnak értékelte Mirvis rabbi ötletét. „Tekintettel arra, hogy a zsidó és a muszlim közösségek egymás mellett élnek nemcsak Nagy-Britanniában, de az egész világon, ezért nagyon fontos, hogy a zsidó fiatalok megismerjék az iszlám alapelveit” – véli a rabbi.

A brit muszlimok is üdvözölték a főrabbi ötletét, a Brit Muszlim Egyesület szerint egy ilyen döntés csak segíti egymás jobb megértését és erősíti a társadalmi kohéziót. „Minél több iskolában tanítják a vallásunkat, annál jobban fog az egyetértés érvényesülni a gyerekek között, és ez csakis hasznos lehet” – mondta Omar El-Hamdoon, az egyesület elnöke.

Pinchas Goldschmidt rabbi, az Európai Rabbikonferencia elnöke szerint a javaslat akkor lenne igazán érdekes, ha az iszlám iskolák kölcsönösen judaizmust tanítanának a saját diákjaiknak. Hasonló véleményen van az ukrán főrabbi, Yaakov Dov Bleich is, aki szerint történelmi tényeket alapul véve, sokkal fontosabb lenne, ha a muszlim iskolákban tanítanának a zsidóságról, mint fordítva. „A judaizmus egy toleráns vallás” – nyilatkozta az ukrán főrabbi.

Arról a lehetőségről, hogy az iszlám iskolákban a zsidóságról tanítsanak, a Brit Muszlim Egyesület azt közölte, hogy „a világ vallásait az összes gyereknek meg kellene ismernie, így ugyanis jobban megértene egymást, és jobban megbecsülnék a sokszínűséget is”.

„A zsidó közösség Nagy-Britanniában mindig is a vallások közötti kölcsönös megértés és tiszteltet híve volt, ez megköveteli, hogy mindannyian megismerjünk valamennyit a másiktól” – mondta Jonathan Arkush, a brit zsidó közösség egyik vezetője.

aKibic.hu

Személyes vallomás egy kiskunhalasi bár micváról

Ünnepségsorozat keretében avatták fel *Ritter Ráfael Ádámot, Nátániél ben Dániel Zeévet* a halasi közösség teljes jogú tagjává.

Csütörtök reggel került sor az első nyilvános tfilinlégalásra, melyen részt vettek a kile tagjai, valamint *Frölich Róbert* országos főrabbi és családja. *Róna Tamás*, a dél-alföldi régió vezető rabbija köszöntötte a megjelenteket, majd levezette az istentiszteletet. A tóraolvasás után az országos főrabbi beszélt a hetiszakasról, majd megáldotta az ifjút.

Köszönet illeti *Izhak Kellermant* és azokat a családokat Karmiélben, akik úgy gondolták, hogy megajándékozzák Ráfaelt a tfilinnel. Íratassanak be az Élet Könyvébe!

Pénteken este hagyományos szombatfogadást tartott Tamás rabbi és *Raab Gábor*, majd kidus következett.

Szombaton reggel zsúfolásig megtelt a zsinagóga! Nemcsak a zsinagóga, hanem a szívek is teljes díszbe öltöztek!

17 év után újra bár micvá Kiskunhalason! A történet szépségét csak fokozza, hogy az örömszüllők, *Ritter Nándor* és *Kovács Annamária*, a 17 évvel ezelőtti bár micván ismerték meg egymást. Most pedig az ő gyermekük felnőtté válását ünnepelték, nem kis meghatótsággal.

Prof. dr. Grósz Andor, Berman Dávid és *Raab András* hitközségi elnökök kíséretében *Feldmájér Péter* elnök nyújtotta át Ráfaelnek a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának ajándékát, egy tálitot, melyet a körzet rabbi, *Róna Tamás* segített a vállára tenni és az áldást elmondani.

Elkezdődött az istentisztelet, melyet Tamás rabbi magyarázott, és hangos bemondással segített az imakönyvet kevésbé ismerőknek, hogy hol is tartunk!

A tórát Rafi vette ki és vitte körbe a zsinagógában. Izgatottan várta, hogy számot adhasson végre tudásáról. Amikor elérkezett a pillanat, *Nógrádi Gergely* kántor hívta fel őt, Nátániél ben Dániel Zeév hábár micvát a tórához! Ráfael hibátlanul mondta el az áldásokat, majd a háftárát is.

Megható volt látni a gyermekek türelmetlenségét, hogy mikor, mikor dobálhatjuk már meg a cukorral? A karzatról kíváncsian lesték a jelet, hogy: MOST! Mikor látták az első szem cukrot, valósá-

Jövörehöcho... Frölich Róbert országos főrabbi áldást kér az ünnepeltre

gos cukoreső zúdult alá! *Nógrádi Gergely, Daniel Bouaziz* és *Lakatos György* pedig percek alatt ejtették ámulatba hangjukkal és ragyogó személyiségükkel a vendégeket. A gyerekek felszedték az összes cukrot, és arcukon boldog mosollyal vonultak ki a zsinagógából.

A tóra visszahelyezése után a rabbi beszédében a hetiszakasról és a szülők iránti tiszteletéről adott tanítást, majd megáldotta Ráfaelt.

Ezúton mondunk mindenkinek köszönetet, hogy megtisztelt bennünket jelenlétével!

Hála és szeretet jár *Nógrádi Gergelynek* és *Róna Tamásnak* a felkészítésért.

Külön szeretnénk megköszönni a jobbnál jobb falatokat és az önzetlen segítséget *Icának, Zsuzsának, Mártinának, Gabinak, Attilának*, a szolnoki hitközség elnökének, *Dávidnak* és kedves feleségének, *Etának*, de mindenekelőtt *Raab András* elnöknek a szervezést, mellyel feledhetetlenné tette a napot valamennyiünk számára!

Most pedig egy személyes vallomás.

13 évvel ezelőtt, mikor a fiam megszületett, tudtam, hogy ez a pillanat eljön az életünkben. Akkor megfogadtam magamnak, hogy mindent meg fogok tenni azért, hogy neki ne felnőttként kelljen pótolnia azt, amit esetleg a szülei, akár rajtuk kívül álló okok miatt, elmulasztottak. Brit milá, pidjon háben, bár micvá, tanulás, tanulás és tanulás. Úgy érzem, mindent megtettünk. Gyakran már én sajnáltam meg a fiamat, amikor ült az asztalnál, és csak tanulta, tanulta az áldásokat. Sokszor néztem rám csúnyán, amikor a barátaival folytatott játék közben felállítottam, hogy tanulás következik! Egyetlen dolgot viszont soha nem hallottam tőle, azt, hogy nem akarom! Akarta. Megértette, ez mit jelent számára, számunkra, a halasi hitközség és a magyarországi zsidóság számára. Járjon jó példával sokáig előttünk!

Megérte 13 évet várni erre a pillanatra!

Ritter Nándorné,
ebben a pillanatban nem vallástanárné, hanem édesanya

Runda Margit intézményvezető a „Wessiről”

Mielőtt elolvasnák ezt az interjút, melyet Runda Margit intézményvezetővel (Wesselényi Utcai Bölcsőde, Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Szakiskola) készítettem, beismerem, elfogult vagyok, hiszen két gyermekem is érettségiig ott tanult. Igyekeztem olyan kérdéseket feltenni, melyekre jómagam és még több száz család is kíváncsi volt azokban az években is. Természetesen az elmúlt időszakban sok-sok újdonság született úgy az oktatás, mint a tehetséggondozás vagy a szabadidő hasznos eltöltése terén.

– Mi az, ami megmaradt tematikaként vagy egyéb módon, s a változásokat milyen s mekkora igény hívta életre?

– Amerikai Alapítványi Iskola-ként indultunk több mint 25 éve. 2015 szeptemberétől elhagytuk a nevünkől a sok félreértésre okot adó alapítványi jelzőt, és a köznyelvben elterjedt Wesselényi Utcai Iskola nevet vettük fel. Igazából azonban intézményünk sokkal több, mint iskola. Ugyanis nálunk ha valaki elkezd „pályafutását” a bölcsődében, utána az óvodánkban, általános iskolánkban és a gimnáziumunkon keresztüljutva, érettségivel a kezében léphet ki az intézmény kapuján, megmenekülve a különböző szintek közötti felvételik okozta stressztől. Bölcsődénkben és óvodánkban családias légkörben, a legújabb pedagógiai eszközökkel zajlik a gyermekek nevelése. Általános iskolásaink jórészt közülük kerülnek ki.

Óriási előny, hogy a világi tananyagot, nem túl nagy létszámunknak hála, személyre szabott tanulásal sajátíthatják el, ugyanolyan tartalmi előírásoknak megfelelően, mint az állami iskolákban. Ugyanakkor nagy hangsúlyt fektetünk a vallási nevelésre és a héberoktatásra. Mindkettő már a bölcsődében elkezdődik. Az angolt első osztálytól tanítjuk. A kiemelkedően tehetséges tanulókkal személyes felkészítéssel foglalkozunk.

Diákjaink kreatív-kézműves tevékenységét művésztanáruk koordinálja, munkájának hatékonyságát bizonyítja több országos eredmény.

Büszkék vagyunk harmadik osztályosainkra, akik országos első helyezést nyertek saját készítésű társasjátékkal.

Fontos szerepet szánunk intézményünkben a sportnak, az egészséges életmódra nevelésnek. Az idén több új felszereléssel bővült a tornatermünk.

Gyermekeink az iskolai testnevelésórákon kívül úsznak, az alsó tagozatosaink vívni is. Az udvarunk is próbálja kielégíteni a legkisebbek mozgásigényét, sikerült egy kisebb játszótérrel kialakítanunk.

Éves munkarendünk a zsidó ünnepeket követi, így a család hétköznapijainak tervezésekor nem jelent gondot a gyermekek iskolai kötelezettsége. Intézményünk valamennyi egységében kóser étkezést biztosítunk a Hanna étteremből.

– Miért szeretik, szerethetik tanulóik ezt az iskolát? Mi teszi vonzóvá? Fejlesztések, új kezdeményezések?

– Többek között egyik épp a családias légkör. Itt mindenki ismer mindenkit, ha valakinek gondja-baja vagy öröme van, azt szívesen osztja meg nemcsak diáktaírsaival, hanem tanáraival is.

Wesselényi Utcai Bölcsőde, Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Szakiskola

www.wesselenyiiskola.hu
Telefon: +36-1-413-0137

Belső felvételi nélküli továbbhaladás bölcsődétől az érettségig

8. osztály után 3 éves OKJ-s szakács képzés kóserági ismeretekkel (jelentkezők számára függvényében)

Óvodától héber és angol nyelv

Kis létszámú tanuló csoportok-együttműködő tanulást segítő tanulási módszerek

Sok olyan közös programot szervezünk, amivel élményközpontúvá szeretnénk tenni az iskolai létünket, mert csak így tudjuk erősíteni a gyerekek intézményünkhöz való kötődését.

Természetesen közös rendezvényeinknek óriási összetartó erejük van. Jól működő diákönkormányzatunk minden szervezőmunkából, ötletelésből kiveszi a részét. A nevelőtestület kis létszámához képest olyan munkát végzett az idén a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében, ami egy több száz fős, nagy iskolának is becsületére vált volna. Mivel minden programot tanárok és diákok közösen szerveznek, jól szoktuk ezeken érezni magunkat.

Vallási iskola lévén, nálunk kulcsfontosságú, hogy ünnepeinkkel erősítsük a közösséghez való tartozás érzését, illetve gyarapítsuk diákjaink vallási ismereteit. Nem szeretném felsorolni minden ünnepünket, ami szeptember és június közé esik, és amelynek helye van az iskolai naptárunkban.

Csak megemlítem, hogy a gyerekek újévi kívánságaikat egy kis cetlire felírva lufikon eregetik az égből, chanukkakor nagyon vidám hangulatú partit láttunk vendégül több mint százötven személyt, köztük az Alma utcai otthon idős lakóit, tu bisvátkor és a tanszéderen a diákok maguk vezényelték le az egész ünnepet, és nem feledkezhetek meg a púrimi és a lág báomeri egész napos jó hangulatú családi rendezvényeinkről sem.

A vidéki hitközségekkel is igyekszünk kapcsolatot tartani, ezért egy-egy családi sabbátont tartottunk Miskolcon és Tokajban. Ezen programjaink mindig kiegészülnek a helyi temetőben végzett takarítási munkálatokkal, illetve megismerkedünk a környék nevezetességeivel is.

Nem vallási jellegű rendezvényeink közül büszkén említem meg azt az idén megnyitott, szakmai szem-

pontból igényes állandó kiállítást, amely egyedülálló módon dolgozza fel a budapesti, erzsébetvárosi ortodox zsidóság és a gettó történetét. A tárlatot a holokauszt-emléknap kapcsán a kerületi iskoláknak is kiejánlottuk.

Nagyon jól felszerelt tankonyhat alakítottunk ki a szakácsstanulók számára. Mivel a szakképzés nagy anyagi forrásokat igényel, szakközépiskolai osztályt csak megfelelő számú jelentkező esetén indítunk.

A jelen kihívásai már nem teszik lehetővé, hogy az iskola elavult ismereteket és kompetenciákat tanítson. Ezért úgy gondoltuk, hogy egy új metodussal próbálkozunk, ami a Dalton-módszer kissé módosított változata. Ez arra ösztönzi a diákokat, hogy csoportmunkában, de mindenki a maga számára legkedvezőbb módon, képességeihez mérve, egyéni utakon jusson el a tudáshoz. Az órán a tanulók a tanár által előre összeállított munkalap (penzum) alapján dolgoznak, maguk ellenőrzik megoldásaik helyességét, és miután a kötelező feladatokkal ké-

szen vannak, maguk döntenek el, melyik jutalomfeladatot szeretnék megoldani. Megdöbbenően jó tapasztalataink vannak mind a tanulók kreativitása, aktivitása, mind a tanulás hatékonysága tekintetében. Még az osztálytermi konfliktusok kezelésében is jótékony hatása van ennek a módszernek. Nagyon sok órát kell dolgoznia egy pedagógusnak egy Dalton-óra összeállításához, de az eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy nagyon megéri.

Nemcsak a diákok, de mi, tanárok is jól érezzük ebben az intézményben magunkat. Mivel elhatároztuk, hogy egy barátságosabb és minden tanárnak helyet adó tanárban szeretnénk tölteni a napjainkat, júniusban közösen festettük ki a leendő szobánkat.

Folyamatosan keressük az intézményünkbe járó gyermekek számára a lehető legjobb megoldásokat. Ehhez azonban a szülők támogatására is szükségünk van. Már ebben a tanévben is voltak néhányan, akik sokat segítettek intézményi programjaink során. Szeretnénk, ha számuk tovább gyarapodna.

Az interjú végén még hozzátette az intézmény vezetője, hogy egy teljesen új koncepcióban gondolkodnak a leendő első osztályosok esetében. A zsidó szülők „alakítsák meg a maguk iskolai osztályát”: zsidó barátai, ismerőseik elsős gyermekeivel közösen jelentkezve, aktív részvételükkel, velünk együttműködve, még a meglévőnél is tökéletesebb, személyre szabottabb oktatást ígérhetünk.

G. J.

Felvétel a Benjámín Óvoda és Bölcsődébe

Szülők–nevelők–gyerekek közönsége olyan óvodát hozott létre, melyben együtt gyakorolhatjuk, tanulhatjuk a zsidó kultúra hagyományait, szokásait, egyben teljes mértékben betöltve az óvoda szokásos funkcióját is. A folyamatos napirenden belül

a játék segítségével „tanítjuk” azokat a tudástartalmakat és zsidó hagyományokat, amelyek alapjául szolgálnak a zsidó életmódnak.

Felkészült pedagógusaink vezetésével alakítjuk ki a gyermekek jártasságait, készségeit, melyek felkészítik őket az iskolai életmódra. Figyelmet fordítunk az esetleges felzárkóztatásra és a tehetséggondozásra is.

A hétköznapijainkban dajkáink pedagógiai asszisztensi feladatokat látnak el. Vegyes csoportokban dolgozunk, mert hisszük, hogy a különböző korosztályok együttes életéből fakadó lehetőségek és élmények nagyon jó hatással vannak a személyiség fejlődésére.

A családias légkör megteremtésével elértük, hogy óvodánk „nyitott szellemű” a családok felé is kisuágzik.

Az óvoda épülete, udvara, kertje, berendezése úgy lett kialakítva, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, lehetővé tegye mozgás- és játékgényük kielégítését. A kicsiket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vettük körül.

Szeretettel várjuk a bölcsődébe 20 hetestől 3 éves korig, az óvodába 3 évesestől 6–7 éves korig azon családok gyermekeit, amelyeknek sikerült e pár sorral felkelteni az érdeklődését.

Jelentkezni lehet: BZSH Benjámín Óvoda és Bölcsőde, 1142 Budapest, Ungvár u. 12., Rádainé Somosi Éva intézményvezetőnél (+36-30-525-5068).

TOKAJI BOR ismét a piacon!

Kiváló minőségű, az izraeli Beth Din Tzedek felügyelete alatti Rav Jakob Solem Taub autentikus hechsherével ellátott, Pészachra is kóser borok, a nagymúltú tokaji borvidékről, szigorúan ellenőrzött, tradicionális eljárással készítve, most sokak kérésére a 0,5 literes kiserelés helyett 0,75 literes palackokban, kiemelkedő évjáratokban!

Kizárólagos forgalmazó:
Börze Kft., 1037 Budapest, Bécsi út 250.,
info@borze.hu, Mobil: +3630/9578-291

Tokaji édes Furmint late harvest 2015 - 0,5 l
Tokaji száraz Furmint 2015 - 0,75 l
Tokaji féledes Furmint 2015 - 0,75 l
(művüshal változatban is kapható)

A borok megvásárolhatók:

- MVSZHSZ-BZSH csékdéz / Emecrud Emecrudok büféje - 1075 Budapest, Síp u. 12.
- Ortodox kóser üzlet - 1074 Budapest, Dobó u. 33. (Tel: 0620/318-0640)
- Kóser Búte - 1075 Budapest, Dohány u. 36. (Tel: 0670/632-2771)
- CFA üzlet/házastárolás (kizárólagos pl.): 1013 Bp., Alagút utca 5., 1061 Bp., Andrássy út 30., 1051 Bp., Arany János u. 27-29., 1040 Bp., Munkácsmóton u. 26., 1053 Bp., Ferenciek tere 2., 1085 Bp., Püski u. 35-37., 1137 Bp., Pozsony út 25., 1141 Bp., Nagy Lajos király útja 212-214)

IZRAELI SZÍNES

Aki az életéért gyalogol – eredményesen

A magyar származású *Saul Ladany* egy igazi túlélő, sem a nációk, sem pedig a terroristák nem tudták megállítani az izraeli sport egyik legnagyobb alakját. Ladany professzor két olimpián is képviselte Izraelt távgyaloglásban, nyert világbajnokságot, és egy 44 éves világrekord is a nevéhez fűződik.

Néhány hónappal a bypass műtétje után Saul Ladany professzor egy 80 kilométeres gyaloglással ünnepelte meg 80. születésnapját. Minden egyes kilométer egy év az életéből, minden egyes lépésben ott a megpró-

vékenykedett. Ennek a tevékenységnek köszönhetően a család helyet kapott a Kasztner-vonaton. Kasztner Rezső, egy magyar zsidó szervezet vezetője a nációkkal kötött alkut arról, hogy kiválasztott zsidó családok egy neutrális országba, majd pedig Palesztinába távozhassanak teherautókért cserébe. A nációk azonban a vonatot a bergen-belseni koncentrációs táborba irányították. Ladany és családja hat hónapot töltöttek a szögesdrót kerítés mögött, ennyi idő kellett Kasztnernek az egyezés érvényesítéséhez. 1944 decemberében aztán a

Sportolóként

bálatások és a győzelmek emléke. „Van egy mondás, amely úgy látszik, már belém ivódott az évek során” – magyarázza. „A mondás így hangzik: a győztes nem adja fel, aki feladja, nem győz.” Ez a mondás remekül passzol a Ladany által tűzött versenyszerű gyalogláshoz, ahhoz a sporthoz, melyben a résztvevők egyik legfontosabb tulajdonsága a kitartás.

Saul Ladany, egy holokauszt-túlélő, aki ötéves korában menekülni kényszerült belgrádi otthonából, két olimpián is képviselte Izraelt: 1968-ban Mexikóban és 1972-ben Münchenben. Pontosan, azon a bizonyos

vonat utasai folytathatták útjukat Svájcba.

A kis Saul egy svájci bentlakásos iskolába járt a többi zsidó gyerekekkel együtt. Egyszer egy kirándulás után megkérdezték, ki szeretne gyalog visszatérni az iskolába. Ladany habozás nélkül emelte fel a kezét, hogy saját lábán tegye meg a 32 kilométeres utat. „Élveztem, de a vége nehéz volt” – emlékszik vissza. „Nagyon büszke voltam magamra, hogy megcsináltam.”

Ez a büszkeség vitte előre később távgyalogló karrierjét, és ez a büszkeség tört a felszínre, amikor 1972-

Gyalogként

müncheni olimpián. Ladany számos izraeli gyaloglóversenyen győzött, nyert aranyérmeket világbajnokságon, és a mai napig ő tartja az 50 mérföldes (80 km) gyaloglás világcúcsát. Mindennek a tetejében Ladany egy sok publikációval rendelkező tudós és az ipari tervezés professzora.

„Sietve kellett otthonról elmenekülnünk, a 65 éves nagymamám vezette a hat nőből és két gyerekből álló csoportot” – írja memoárjában. A házat, amelyet édesapja épített, bombatalálat érte egy német légitámadás során, ezért egy Belgrádtól délre eső kis faluba mentek. Annak ellenére, hogy az út során a felnőttek sokat vitték a gyerek Ladanyt, ez a 20 kilométer volt az első igazi távgyaloglása. Ötéves volt ekkor.

A család ezután Budapest felé vette az irányt, ahol Ladany apja a helyi cionista szervezet aktivistájaként te-

ben a müncheni olimpia helyszínére érkezett. Ladany volt az izraeli csapatban az egyetlen holokauszt-túlélő, és a német média nem felejtette el kiemelni ezt a tényt. „Büszke voltam arra, hogy az izraeli delegáció tagja lehetek, hogy megmutathattuk a németeknek: megpróbáltatások elpusztított minket, de mi itt vagyunk, és képesek vagyunk felvenni a versenyt a többi nemzettel” – meséli Ladany.

1972. szeptember 3-án Ladany az 50 kilométeres gyaloglásban indult, ahol a 19. helyen végzett 4 óra 24 perces idővel. Két nappal később azonban egy valódi rémálomra ébredt. Nyolc, a Palesztinai Felszabadítási Szervezethez kapcsolható terrorista behatolt az olimpiai falu területére, ahol izraeli edzőket és versenyzőket tartott fogva több mint 20 órán keresztül. Ladanyt mással együtt sikerült elmenekülnie. Miközben kifelé siettek az épületből,

próbálták a delegáció minél több tagját figyelmeztetni. A túsdráma végén hat izraeli edző, öt atléta és egy német rendőr vesztette életét.

Az 50 kilométeres gyaloglás a leg-hosszabb táv az olimpián, de ez korántsem Ladany legerősebb versenyszáma, fizikai és szellemi adottságai ennél jóval nagyobb távolságok megtételére is képessé teszik. Miután az olimpiáról hazatért Izraelbe, egy Hirsch Galitzky nevű ortodox zsidó azzal kereste meg Svájcban, hogy Ladany jó eséllyel indulhatna a 100 kilométeres gyalogláson a novemberben Luganóban megrendezésre kerülő világbajnokságon. Az izraeli sportszövetség nem igazán rajongott az ötletért, hogy közvetlenül a müncheni események után Ladany Svájcba menjen versenyezni, de a Galitzky támogatását élvező izraeli távgyalogló ennek ellenére úgy döntött, hogy részt vesz a versenyen. Ladany az első helyen ért célba, és életében először megszerezte az aranyérmeket Izraelnek egy fontos világbajnokságon.

Saul Ladanyt sem a nációk, sem a terroristák, sem az izraeli sportszövetség nem tudta megállítani. Ismerői igazi túlélőként jellemzik az idős professzort, aki annak ellenére, hogy már egy ideje nyugdíjba vonult és nem kap fizetést, még mindig naponta bejár a Ben Gurion Egyetemen lévő irodájába, fáradhatatlanul segíti a diákokat, kutatást vezet és publikál. És még mindig gyalogol.

(www.akibic.hu)

Kelaviv Tel-Avivban

Kutyafesztivált tartottak Tel-Avivban. A rendezvény a kutyát jelentő kelev és a város nevéből kreált „Kelaviv” nevet kapta. Tel-Avivot sokan a világ egyik leginkább kutyabarát városának tartják. Annyi bizonyos, hogy minden 17. lakos eb tulajdonos, és ez világrekord. A rendezvényre mintegy tízezer

ember és hasonló létszámú négy lábú látogatót el. A fesztivál központja a város északi részén található Bnej Dán kutyaparkban volt. A kutyákat és gazdáikat számtalan programlehetőség várta. Kipróbálhatták a kutyamasszázs különböző fajtáit, holisztikus kezelést kaphattak az állatok, és végigkóstolhatták a különböző tápszergyártó vállalatok kínálatát. Bemutkoztak a kutyapanziók, a kutyaiskolák, a kutyakozmetikák és a kifejezetten a kutyák számára készülő ruházatot és divatcikkeket gyártó cégek is. A kutyamenhelyek is kitelepültek a fesztiválra, ezért számos gazdtalan állatnak sikerült új otthon találnia.

Természetesen a politikai aktivizmus sem maradhatott ki a programból: a résztvevők petícióban követelték, hogy vizsgálják felül az Izraelben „veszélyes ebnek” nyilvánított fajták listáját. A felsorolásban szereplő fajták (pl. rottweiler, argentin dog, bull terrier) tenyésztését tiltja, tartásukat pedig nagyban megnehezíti a törvény. A tiltakozók szerint az önkényesen megállapított lista igaztalanul bélyegez meg bizonyos fajtákat.

(zsido.com)

Etiópia – mindenütt jó, de legrosszabb otthon

A politikai instabilitás és a brutális állami erőszak újra ráirányította a figyelmet az Izraelben élő etióp közösség otthon maradt rokonainak helyzetére, akik évek óta várják az átmeneti táborokban, hogy ők is alijázhassanak végre.

Az ezüstérmes etióp maratoni futó, *Feyisa Lilesa* hívta fel a világközvélemény figyelmét az országban hónapok óta zajló tüntetésekre, amelyeket a kormány kivételesen brutális eszközökkel próbált felszámolni: becslések szerint több száz tüntetőt gyilkolhattak már meg az ellenük irányuló kormányzati akciók során, több tízezer sérültek meg és tűntek el.

Eközben, ahogyan a Forward cikke fogalmaz, „9000, magát zsidónak valló férfi, nő és gyerek esett csapdába Gondar és a főváros, Addisz-Abeba menekülttáboraiiban, mert az izraeli kormány hiányoznak a forrásai, a bürokratikus mozgékonyasága, a szándéka vagy a szíve ahhoz, hogy meghallgassa a kérésüket és Izraelbe vigye őket”.

A zavargások és a kormány véres „rendfenntartása” az újság szerint felveti a kérdést: ugyanilyen körülmények között, ha a fizikai biztonságuk kerülne veszélybe, elképzelhető volna-e, hogy az izraeli kormány nem várna, sőt sürgetné mielőbbi indulásra bármelyik nem afrikai ország zsidó közösségeit? Ha pedig csak Etiópiából, a világ második legszegényebb országából nem sürgős kimenteni a zsidókat, akkor mi más oka lehet ennek az etnikai megkülönböztetésen kívül? Az, hogy a maradék etióp zsidó közösség zsidó eredete bizonytalan, nem megnyugtató válasz szerintük, mert a felbomlófélben lévő Szovjetunióból érkező tömegek esetében is felmerülhetek volna – jó pár esetben – komoly kételyek, Izrael azonban, helyesen, befogadta a hatalmas alijahullámot.

Elvben már tavaly novemberben megszületett a döntés a maradék etióp zsidóság teljes egészének Izraelbe költöztetéséről, de praktikusan lényegében semmi sem történt, ezért két etióp kormányparti képviselő nem volt hajlandó szavazni a Kneszetben,

és mivel a koalíció parlamenti többsége mindössze egyfős volt, ezzel komoly gondot tudtak okozni Netanjahu miniszterelnöknek. Azonban azóta, hogy a kormány kibővült a radikális jobboldali Jiszráél Bétenuval, Avigdor Liberman pártjával, a közösségéért küzdő két etióp honatának nincsenek eszközei érdekei érvényesítésére.

Két, már Izraelben élő etióp zsidó ifjúsági vezető, *Gezahagn Dereve* és *Demoz Deboch*, akiknek maguknak is rekedtek közeli rokonaik Etiópiában, nemrég az Egyesült Államokban tartottak előadásokat a helyzetről, próbálták az ott élő, hatalmas zsidó közösséget megnyerni ügyüknek.

A két hete elfogadott, kétéves izraeli költségvetés nyújt némi reményt: 1300 etióp zsidó Izraelbe költöztetésére különít el forrásokat. Az ifjúsági vezetők viszont immár nemcsak a döntéseket, de a tetteket is szeretnék látni, és nem értik, hogy mi lesz a maradék több mint 7500, hosszú ideje hiába váró társukkal, akik az 1300-as kvótába nem férnek bele. „Ez azt jelenti, hogy édesanyám jöhet, de a nővérem nem?” – kérdezte egyikük.

A Guardian elemzése szerint megvan az esélye, hogy a helyzet tovább romlik Etiópiában, az etnikai-politikai feszültségek még inkább kiéleződnek, a megoldás pedig az etióp zsidók sorsát illetően nem körvonalazódik egyelőre.

A MAZSIHISZ PÁLYÁZATI EREDMÉNYEI

A) kategória

Vallási élet és a zsidó identitást erősítő, közösség építő-fejlesztő projektek támogatása 2016

Sorsz.	Iktatószám	Megnevezése (neve)	A pályázat címe	Megnyert támogatás 1000 Ft
1.	MP2016-A/001	BZSH (Budai Körzet)	Vallási célú rendezvények	200
2.	MP2016-A/002	Goldmark Kórus	Zsidó vallási programok és zsidó ünnepekhez kötődő eseményeket kísérő rendezvények támogatása	200
3.	MP2016-A/005	Maccabi VAC	Hanukai focikupa	300
4.	MP2016-A/006	Balassagyarmati Zsidó Hitközség	A Balassagyarmati Zsidó Hitközség pályázata 5777. (2016/17.) évi rendezvényeink támogatására	150
5.	MP2016-A/007	Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért	Híd közösségek között	400
6.	MP2016-A/008	Magyarországi Cionista Szövetség	Vallásközi Konferencia – A modern cionizmus	350
7.	MP2016-A/009	Zachor Alapítvány a Társadalmi Emlékezetért	Generációk Találkozása – folytatás	500
8.	MP2016-A/011	Kárpát-medencei Tehetségkutató Alapítvány	Egymás jobb megértése felé	500
9.	MP2016-A/012	Nagy Fuvaros utcai zsinagóga	Zsidó vallási programok és zsidó ünnepekhez kötődő eseményeket kísérő rendezvények támogatása	100
10.	MP2016-A/014	B'nai B'nith Budapest Páholy	„Mit jelent ma zsidónak lenni?” előadás-sorozat	400
11.	MP2016-A/016	Zalaegerszegi Zsidó Hitközség	Hanuka	100
12.	MP2016-A/017	Hillel Hungary Nemzetközi Egyesület	Vallás az egyetemi évek alatt	250
13.	MP2016-A/018	Latív Alapítvány	A Latív Kolel két Shabatonja	400
14.	MP2016-A/021	Glaser Jakab Emlékalapítvány	A Teleki téri imaház kiddusainak kiegészítő támogatása	100
15.	MP2016-A/023	Mazs Alapítvány	Sávuot a Bálint Házban	200
16.	MP2016-A/024	Bét Jehuda Körzet – BZSH	A Bét Jehuda Körzet felújítási munkálataira	200
17.	MP2016-A/025	BZSH Délpesti és Páva utcai Zsinagóga Templomkörzetek	„Vendégségben a Sátoros Ünnepen”	150
18.	MP2016-A/026	Zsidó Oktatási és Információs Központ Alapítvány	Taglit Madrich képzés	300
19.	MP2016-A/027	Székesfehérvári Zsidó Hitközség	A székesfehérvári hitközség zsidó kultúrát népszerűsítő programjai	100
20.	MP2016-A/028	Zidovska nabozenska obecy Komáre-Komáromi Zsidó Hitközség	120 éves a Menház	300
21.	MP2016-A/030	BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola	Imaterem fejlesztése – multifunkcionális tér létrehozása	400
22.	MP2016-A/032	BZSH Bethlen téri körzete	Vallási élet és a zsidó identitást erősítő, közösség építő-fejlesztő projektek támogatása	100
23.	MP2016-A/035	MAZSIHISZ Közép-magyarországi Területi Csoportja	Nyári zsidó gyermek- és ifjúsági találkozó	400
24.	MP2016-A/036	Gólem Színház Egyesület	„HÁGIGA” (munkacím) 8 eseményből álló zsidó kulturális rendezvénysorozat Kecskeméten a Gólem Színház és a Mazsihisz	150
25.	MP2016-A/038	BZSH Hegedűs Gyula utcai templomkert	A) Vallási élet és a zsidó identitást erősítő, közösség építő-fejlesztő projekt	100
26.	MP2016-A/039	BZSH Zuglói templomkörzet	Azez Ponem	350
27.	MP2016-A/042	Hanoar Hatziom Egyesület	Hanoar Hatziom Egyesület Táborok 2016–5776	300
28.	MP2016-A/040	Siófoki zsinagóga	Hitéleti program elősegítése Siófoki Sabaton	300
Összesen:				7300

B) kategória

Zsidó oktatási-nevelési projektek támogatása 2016

Sorsz.	Iktatószám	Megnevezése (neve)	A pályázat címe	Megnyert támogatás 1000 Ft
1.	MP2016-B/001	Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány	Kutatás és dokumentálás a „Veszprémi zsidóság története” című kiállításához	300
2.	MP2016-B/002	Raoul Wallenberg Egyesület	Országos Középiskolai Vetélkedő és Wallenberg díj	500
3.	MP2016-B/003	Zempléni Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	A Sátorajuhelyi zsidóság történetét, társadalmi, gazdasági és kulturális szerepvállalását, a Kaesztenbaum Alapítványi Zsidó Iskola oktatási tevékenységét bemutató emlékprogram	200
4.	MP2016-B/004	Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért (ALMAZSI)	Közös madrich képzés 2016	800
5.	MP2016-B/008	Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság	Talmud-Tóra és nyelvoktatás fejlesztése a Szegedi Zsidó Hitközségben	210
6.	MP2016-B/009	Nonprofit Társadalomkutató Egyesület	A nagypolitikától a hétköznapokig	500
7.	MP2016-B/010	Manóra Egyesület	Machol Hungária 2016	400
8.	MP2016-B/011	Carl Lutz Alapítvány	Salamon Mihály: Keresztény voltam Európában	200
9.	MP2016-B/013	Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Középsiskola, és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola	Lauder Javne Iskola MICVE-NAPOK a 3–4 évfolyam számára	450
10.	MP2016-B/018	Centropa Alapítvány	Centropa szeminárium	500
11.	MP2016-B/020	Megálló Csoport Alapítvány Szenvedélybetegekért	Megálló Csoport – Páva utcai Zsinagóga Közös Drogprevenció Pályázata 2016–2017–5776–5777	200
12.	MP2016-B/022	Gólem Színház Egyesület	Szakácskönyv a túlélésért – Rendhagyó történelemóra és a Gólem Színház tantermi színházi előadása a BZSH Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium diákjainak	190
13.	MP2016-B/023	Haver Informális Zsidó Oktatási Alapítvány	Közös oktatási programok megvalósítása zsidó és nem-zsidó diákcsoportok között	800
14.	MP2016-B/024	Segítség az Élethez Alapítvány	Gyökerek	200
15.	MP2016-B/025	A Kállay Gyűjteményért Alapítvány	A Holokauszt Szabolcs vármegyében c. kutatás	300
16.	MP2016-B/027	Budapesti Micro Club Sportegyesület	Test és Lélek Egészség	250
Összesen:				6000

C) kategória

Zsidó kulturális és művészeti projektek támogatása 2016

Sorsz.	Iktatószám	Megnevezése (neve)	A pályázat címe	Megnyert támogatás 1000 Ft
1.	MP2016-C/001	RS9 Színház Egyesület	Dr. Messiás – Herzl „Menekült” c. műve alapján	300
2.	MP2016-C/002	Magyar Hallássérült Zsidók Közhasznú Egyesülete	Zsidó kulturális és művészeti projektek támogatása	200
3.	MP2016-C/003	Kibic Zsidó Szervezetek és Közösségek Szövetsége	Közösségi Újságírás a www.akibic.hu oldalon	350
4.	MP2016-C/004	Immánuel Magyar–Izraeli Baráti Társaság	Simon Böske naplójának kiadása	200
5.	MP2016-C/006	Magyar Zsidó Kulturális Egyesület, Szombat	A magyar zsidóság szellemi és tárgyi öröksége	500
6.	MP2016-C/007	Múlt és Jövő Alapítvány	Múlt és Jövő folyóirat	600
7.	MP2016-C/011	Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért	A zsidó művészet és kultúra bemutatása a XII. Szegedi Őszi Zsidó Kulturális Fesztivál keretében	1000
8.	MP2016-C/015	Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány	És énekeld el Fiadnak!	200
9.	MP2016-C/023	Latív Alapítvány	A Forrás című időszaki kiadvány megjelentetése	600
10.	MP2016-C/026	Mozgó Világ Alapítvány	Mozgó-változó Világ	800
11.	MP2016-C/027	Kertész István Alapítvány	ZSIDÓ SZABADEGYETEM (A ZSIDÓ-KERESZTÉNY PÁRBESZÉD JEGYÉBEN)	100
12.	MP2016-C/029	Magyar Hebraisztikai Társaság	A pilisvörösvári zsidó temető című kötet nyomda költsége	250
13.	MP2016-C/030	Lauder Javne Zsidó Közösségi Óvoda, Általános Iskola, Középsiskola, és Zenei Alapfokú Művészeti Iskola	Szapor Judit: Írástudó nemzedékek; A világhírű magyar-zsidó Polányi család három generációjának történetének feldolgozása – először magyar nyelven	300
14.	MP2016-C/032	Kaláka Alapítvány	„A szétszórattatás leánya órát jár”	400
15.	MP2016-C/033	Centropa Alapítvány	Szerelemben, háborúban – kiállítás	300
16.	MP2016-C/035	Gólem Színház Közhasznú Egyesület	ZSINAMÓKA színházi előadás, zsinagógatúra és beszélgetés a rabbival óvodásoknak és kisiskolásoknak	350
Összesen:				6450

